

ÉLETTÉSI IRODALOM
 SZÉPIRODALMI ÉS
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Laptulajdonos és szerkesztő:
KORBÚLY JÓZSEF
 Főmunkatárs:
HEGEDŰS ISTVÁN.

Előfizetési ár:
 Egész évre 6frt.
 Fél " 3 "
 Negyed " 1.50k.
 Egyszeri szám ára 12kr.

*Szerkesztői iroda és
 kiadó-hivatal:*
 Kolozsvárt, Bel-
 Monostor
 utca 20sz.

Ny. Stein J. Kolozsv.

Metsz. Fiedler K.

HIRDETÉSEK.

Egy érezhető hiányt véltünk pótolni, midőn főtér, 23. szám, az iparos-egylet ujonnan épült háza alatti helyiségében

„KÖZPONTI ÁRUCSARNOK“

ezég alatt

egy női pipere, női és férfi fehérnemű üzletet

nyitottunk.

Dúsan berendezett üzletünkben találhatók a következők, ugymint: női pipere cikkek, női esőköpeny, kabát és mantillok, női és gyermek diszített és diszitetlen kalapok, női és férfi napernyők, glacé és szarvasbőr keztyűk, fekete ternók és lüszterek, fekete és színes atlaszok, virágok, brocátok, szüráh és bársonyok, fehér és színes abroszok, vásznak, női és férfi fehérneműek, kötények, nyakkendők, czipők, nürnbergi és rövidárúk, bélésnemű női és férfi ruhákhoz s még számtalan itt elő nem sorolt cikkek.

Együttal van szerencsénk a n. érd. közönség tudomására hozni, hogy fenti üzletünk vezetésével

CSA T T I L Y É S

urat biztuk meg, kérjük őt becses bizalmukkal megajándékozni.

Midőn ujonnan berendezett üzletünket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe van szerencsénk ajánlani, kérjük becses látogatásukkal megtisztelni, igérvén, hogy az áruk jósága, olesósága és pontos szolgálattal legfőbb törekvésünk becses bizalmukat megnyerni.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

Teljes tisztelettel

POSZLER FIVÉREK.

(23)

2-3

FRANCZIA MODORBAN BERENDEZETT

EGÉSZ ÚJ

NŐI KÉZIMUNKA ÜZLET.

Lászlóffy József

Kolozsvárt, (főtér, Szathmáry-ház.)

Ajánlja a legjobb minőségű kötő fonalaikat, hárász, czérna, apróság és a női kézi munkához szükséges mindenféle kellékeit s gondosan összeállított raktárát. Nagy választék fehér és színes patent és sima kötésű férfi-, női- és gyermek-harisnyákban.

Miederek, csipkék, szalagok, bodrok, béllés-neműek és gombok. Horgolás, himzés és filet munkához való anyagok; Congress, Java, Panama, Cebie, Canava stb. szöveteit; továbbá **fehér és színes Miguardis, Point d'Lece** stb. diszély-szalagok készleteit.

Minden nálam vásárolt diszélyhez mintát díjmentesen szolgáltatok.

Mivel a női kézi munka az utóbbi időben igen előre haladt, igyekeztem minden hozzá való anyagot beszerezni, úgy, hogy azokat a divatlapokból választott minta után nálam a t. közönség megtalálhassa.

Becsés pártfogásukat kérve vagyok

(21)

illő tisztelettel

LÁSZLÓFFY JÓZSEF.

(3-3)

Vidéki megrendelések posta útján azonnal teljesítetnek; csomagolás-i-díj nem számítatik.

EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállításon

„ARANY ÉREMMEL“

kitüntetett, tehát a legnagyobb elismerésben részesített

S I N G E R

varrógépeket készpénz, vagy 1 frt heti részletekbeni fizetések és hat évi irásbeli jótállás mellett ajánlja

Neeser János és társa.

Kolozsvárt, torlanteza 1. sz.

(7)

(16-52)

AZ ELSŐ ERDELYI FUVÓ-ÉVÁR

(19) (5-5)

KOLOZSVÁRTT.

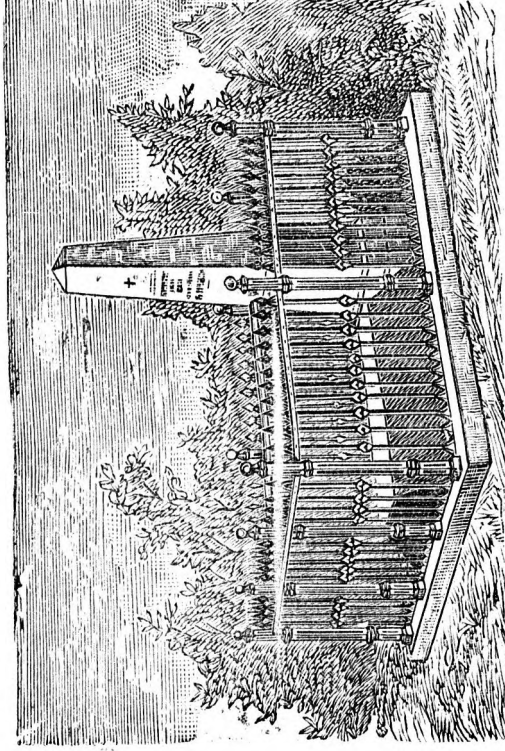
Van szerencsém a már több mint 14 év óta fennálló és jó hírnévnek örvendő gyáramat a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánlani. Bátorkedem egyszersmind tudatni, hogy mindenféle **gép-~~mű~~ és építel-~~mű~~anyagokat**, legyszintén vert-vasból

SIR-RACSOZATOKAT,

lépcsőzeteket,

VILLÁMHÁRÍTÓKAT

stb. a legrovidebb idő alatt, legolcsóbb árban, elkészítenek.

Minták és rajzok a világ leghíresebb vasgyáraiból ki-került rajzok után készítenek.

Minta-rajzok, mûminták kívánatra adatnak, vagy vidékre postán bérmentve küldetnek.

SEEMANN JÓZSEF.

Az e rovat alatt közölt ÚJ KÖNYVEK és ZENEMŰVEK.

Kolozsvárt Stein Jánosnál

kaphatók, a hol vidéki szives megrendelések gyors és pontos teljesítéséről a legjobban van gondoskodva.

STEIN **JÁNOS**
erdélyi muzeum-egyleti könyvkiadó és könyvtárúrus
könyv-, mű- és zeneműkereskedése

KOLOZSVÁRT.

Új könyvek:

VÖRÖSMARTY MIHÁLY összes munkái. Az eddig

megjelenteken kívül magába foglalja a halhatatlan költő hátrahagyott műveit, melyek még eddig sehol sem voltak kiadva. Az egész mű nyolcz vaskos kötetben, csinos kiállításban, finom papírra nyomtatva fog megjelenni. — Egy-egy kötet körülbelől 8 füzetből álland, egy-egy füzet ára 35 kr.

Minden héten egy füzet fog megjelenni.

- A közjogi alap bukása.** 2 frt.
A magyar kötőszók, egyuttal az összetett mondat elmélete. Irta Simonyi Zsigmond. III-ik kötet: Az alárendelő kötőszók második fele. 1 frt 50 kr.
Bozóti Mártha. Színmű 3 felvonásban. Irta Csiky Gergely. 70 kr.
Vom Jüdischen Katechismus. Von Dr. David Kaufmann. 20 kr.
Die Physik im Dienste der Wissenschaft, der Kunst und des praktischen Lebens. Herausgegeben von Prof. Dr. G. Krebs. 6 frt.
Kurzes Lehrbuch der Chemie. I. Theil Anorganische Chemie. Von Dr. Hermann Kolbe. 4 frt 80 kr.
Traité d'escrime pointe et contre pointe. Par Romuald Brunet. 3 frt.
Ma Jeunesse. Par J. Michelet. 2 frt 10 kr.
Az élet öröme. Regény. Irta Zola Emil. Fordította Tarnay P. 1 frt 60 kr.
A házasság-élet. Irta Dessewffy Arisztid. 1 frt 50 kr.
Kendi Margit. Történelmi dráma. Irta Bartok Lajos. 2 frt.
Egy polgár-osalád története, (Pot-Bouille.) Regény. Irta Zola Emil. Fordította J. Jankovich Gyula, 1-ső füzet. 30 kr.
Ruth. Regény. Irta Beniczky Bajza Lenka. 1 frt.
Utmutató Szeged város belterületén. Alapos tájékozó idegenek számára, a Király-látogatás programjával és a város könyomatu térképével. 30 kr.
Ezeregy éjszaka. Teljes kiadás. A legjobb kútfők után. 1 füzet. 25 kr.
A kisdedek fölnevelése és halandósága. Népszerű előadásban. Irta lovag dr. Giacich A. F. 60 kr.
Ész és szív. Vigjáték egy felvonásban. Műkedvelői színpadok részére. Br. Steigentesh után átdolgozta J. Jankovich Gyula. 25 kr.
Gőzkazánok. Kézikönyv gőzgép-kezelők, fűtők, kazán-tulajdonosok, gyári s gazdasági hivatalnokok számára. Irta Taborszky Ottó, gépészmérnök. A szövegbe nyomott ábrákkal és rajzi mellékletekkel. 1 füzet. 3 frt 50 kr.
Filozsemita füzetek. Havi folyóirat. Többek közreműködésével szerkeszti dr. Báttaszóki Lajos. I. füzet. 1884. január hó. 40 kr.
A honfoglalás kezdete és befejezése. Irta Csuday Jenő. 50 kr.
Der Römerbrief und seine geschichtlichen Voraussetzungen. Neu untersucht von D. Wilhelm Mangold. 4 frt 32 kr.
Néhány szó szarvasmarha-tenyésztésünk érdekében. Irta Gothard Sándor. 20 kr.
Életem és korom. Irta Pulszky Ferencz. Két kötet. 5 frt.
Molière vigjátékai. Tizenkét kötet 5 kötetbe, vászonba kötve. 10 frt.
Az új magyar gyorsírás tankönyve. Nyelvünk természetéhez alkalmazva s különös tekintettel a magántanulásra. Irta Kele Antal. 1 frt 50 kr.
A Stomfay család. Színmű 3 felvonásban. Irta Csiky Gergely. 70 kr.
Legujabb politikai divat. Irta Timoleon. 80 kr.
Legujabb politikai botrány. Irta Anti-Timoleon. Válasz az előbbire. 80 kr.
Kéraban, a vasfejű. Regény. Irta Verne Gyula. Francziából fordították György Aladár és Illésy Piroška. 47 képpel. 2 frt.
Jolán. Angol regény. Irta Black William. Fordította Szász Károly. 23 képpel. 1 frt 50 kr.
Csengery Antal összegyűjtött munkái. 5 kötet. 10 frt.
A vármegye szava. Regény. Irta Kvassay Ede. 1 frt 80 kr.
„Nő!” Dráma négy felvonásban. 1 frt 80 kr.

- A gordiusi osomó.** Regény. Irta Jósika Miklós. 1 frt 50 kr.
Földadó, házadó, tőkekamat- és járulékadó, valamint az általános jövedelmi pótdadó iránti törvények módosításáról. 20 kr.
Paedagogiai encyclopaedia. Segédkönyv tanítók nevelők stb. számára. 3-ik füzet. 30 kr.
Piros bugyelláris. Eredeti népszínmű dalokkal. 3 felvonásban. Irta Csepreghy F. 50 kr.
Nótás Kata. Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta György Vilmos. 50 kr.
Vörös sapka. Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta Vidor Pál. 50 kr.
Tót leány. Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta Almásy Tihamér. 70 kr.
Milimári. Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irta Almásy Tihamér. 75 kr.
Államháztartás és adózás Angliában. Irta Lukácsi Béla. 2 frt.
Államháztartás és adózás Franciaországban. Irta Lukácsi Béla. 3 frt.
Az aesthetikai testtartás és mozgástan kézikönyve. Függelékül Illemtan. Összeállította dr. Váradi Antal. 1 frt 20 kr.
Mezőgazdasági szemle. Havi folyóirat. Szerkesztik és kiadják Cserháti Sándor és dr. Kosutány Tamás. II. évfolyam I. füzet (jan.) 50 kr.
Az apasági kereset. Levél Rivet képviselő urhoz. Irta Dumas Sándor. Fordította Szokolay Kornél. 50 kr.
Egy krajozár emlékiratai. Irta Gabányi Árpád. 1 frt.
Az erki pap. Egy magyar „Abrahám a sancta clara“ élete. Okos emberek számára írta Arnothi. 50 kr.
Magyarország függetlenségi harca. 1848—49-ben. Irta Gelich Rikhard. I. kötet. 3 frt 60 kr.
Halászatunk, tekintettel a mesterséges haltenyésztésre a külföldi halászati eredmények és törvényhozásra. Irta egy képviselő. 80 kr.
Hazánk. Történelmi Közöny. Szerkesztik: Abafi Lajos és Szokoly Viktor I. kötet. 1. 2. füzet. 60 kr.
Zsárányi István viszontagságos élete. Regény. Irta Nagy László. Négy kötet. 4 frt.
A kokó. Énekes bohózat 5 felvonásban. Írták Clairville, Grange és Delacour. Fordította Rákosi Jenő. 60 kr.
Ágnes asszony. Eredeti népszínmű. 3 felvonásban. Irta Lukácsy S. 50 kr.
Kósza Jutka. Eredeti népszínmű dalokkal. 3 felvonásban. Irta Lukácsy Sándor. 50 kr.
Sárga csikó. Eredeti népszínmű dalokkal. 3 felvonásban. Irta Csepreghy Ferencz. 50 kr.
Spamer's illustr. Konversations-Lexikon für das Volk. Zugleich ein Orbis Pictus f. d. studierende Jugend. 1 füzet. Megjelenik 200 füzetben. Minden füzet 30 kr.
Persisch-Rhodische Fayence-Teller. 15 Tafeln in Farbendruck. 3 frt 60 kr.
Mes Souvenirs. Les boulevards de 1840—1871. Par G. Claudin. 2 frt 10 kr.
La Save, le Danube et le Balkan. Voyage chez les slovénes, les croates, les serbes et les bulgares. Par M. L. Leger. 1 frt 80 kr.
Aus dem westlichen Himalaja. Erlebnisse und Forschungen von K. E. von Ujfalvy. 10 frt 80 kr.
Une Course à Constantinople. Par M. de Blowitz. 2 frt 10 kr.
La Veuve, Le Voyageur. Par Octave Feuillet. 2 frt 10 kr.
Ce qui ne meurt pas. Par D'Aurevilly. 2 frt 10 kr.
L'Allemagne amoureuse. Par Vict. Tissot. 2 frt 10 kr.
Gressent's einträglicher Obstbau. Kötve 4 frt 80 kr.
Gressent's einträglicher Gemüsebau. Kötve 4 frt 20 kr.
Szerenésetlen furulyások. Elbeszélések. Irta Porzsozt K. 1 frt 40 kr.
A teremtés nagysága. Secchi Angelo által a római tiberini akademiában tartott két felolvasás. Fordította és előszóval ellátta Szmida Viktor. 60 kr.
Báró Etvös József összes munkái. Gondolatok. Harmadik kiadás, első füzet. 50 kr.
Vad- virág és kerti- virág. Néhány elszort levél. Francziából Sphinx. 40 kr.
Magy. tud. akad. Almanach. Csillagászati és közönséges naptárral 1884-re. 1 frt.
Q. Horatius Flaccus satiráinak két könyve. Fordította s az eredeti szöveg kíséretében jegyzetekkel felvilágosította dr. Barna Ignác. 1 frt 20 kr.
Budapesti Szemle. A m. tud. akad. megbízásából szerkeszti Gyulai Pál. 1884. Február. 1 frt.
Negyév viszhangja. Irta Jókai Mór. Diszkrétésben 5 frt, füzve 3 frt 60 kr.
Hunfalvy János egyetemes földrajza. I. kötet. Dél-Európa, különös tekintettel a néprajzi viszonyokra. 5 frt.

ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KOZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre	1 frt 50 kr.
Félévre	3 " — "
Egész évre	6 " — "

Egy szám ára 12 kr.

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

KORBULY JÓZSEF.

FŐMUNKATÁRS:

HEGEDÜS ISTVÁN.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsivárt, Belmonostor-utca 20. sz.)

Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése. KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.
Tizenhetedik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1—1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsivárt.
1884. április 20.

A TÁRSADALOM OSZTÁLYAI.

Irtá: RÉTHI LAJOS.

II.

(Vége.)

Vajjon a katona, a kinek rendeltetése, hogy szükség esetén öljön, gyilkoljon s ha kell megöltesse magát, és a pap, a kinek imádkozni, vigasztalni, tanítani, tanácsolni kötelessége, nem képeznek-e egymástól élesen elkülönített társadalmi osztályokat?

A főispán ugyanazon társadalmi osztályba tartozik-e az irnokkal és napidíjokkal, a kiket ki-nevez és elbocsát, a mikor jónak látja?

Már csak az a körülmény, hogy oly bonyolult szervezet, a minő az emberi társadalom, menten összeomlanék, ha különböző fokozatokon álló vezetői, intézői nem volnának, már csak az is egész sorát állítja elő a különböző fokozatokon álló társadalmi osztályoknak.

Magában a soha meg nem valósítható és csak elrettentésül kigondolt phalanster-rendszerben sines eltörölve minden osztálykülönbség, mert legalább azok, a kik a többinek a munkát kiosztanák, az élettársakat összeválogatnák, a rendre felügyelnének, okvetlenül elkülönített társadalmi osztályt képeznének a többitől. A földművelőknek nincsenek-e meg saját osztályérdekei, a melyek gyakran szemben állanak az iparos, hivatalnok vagy katona érdekével? S épen így a többinek is?

De meg vannak minden osztálynak saját előnyei is a többivel szemben. Az iparos nem szigorog esőben, hőségben, mint a földműves; de nem is élvezi az erősítő szabad levegőt, a külső természet meglevenítő szépségét, hanem ott görnyed műhelye mellett.

Értelmi munkával foglalkozó ember gyermeke, ugyanazon képesség mellett, sokkal többre viheti eszének fejlesztését, mint a heti munkásé, mert a családi kör, a minden nap hallott társalgás, egy ki nem pótolható iskola rá nézve.

Maga a név, a családi származás, melynek alapján oly sok jogtalan és nevetséges követelés tapasztalható még ma is, egy meg nem becsülhető

előny azokra nézve, a kik kötelező hagyománynak, becsület útjára figyelmeztető útmutatónak tekintik.

S mindezek mellett és mindezekon kívül a társadalmi osztályoknak mily elkülönített fokozatait állítja elő egymagában a vagyonság különböző mértéke is?

Egyenlő jogom volna akárkivel Italiában teleni. Csehország fürdőin tölteni a nyarat, palotában lakni, fogatot tartani, gyermekeimet német, francia, angol, olasz nevelőkkel vétetni körül: de ha nincs módom hozzá!

A kiknek pedig ilyenekhez módjuk van, bizony más társadalmi osztályt képeznek azok, mint én, a ki télen-nyáron reggeltől-estig hivatalos fogalmazványokat írok.

Egyetlen vívmányunk, de bőven elégséges, hogy nyitva az út egyik társadalmi osztályból a másikba átlépni.

A földműves iparos fia megfelelő tanulás mellett pappá, tanárrá, hivatalnokká lehet, s a melyik családnak miveltisége mellé vagyona is felszaporodik, helyet fog foglalni a főrangok között.

De ne higgye senki, hogy a sorompók felnyitása következtében tulságos nagy volna egyesek közt az osztályesere.

A társadalom sokkal kényserűbb törvényeknek hódol, mint akár az állam, akár az egyén.

Dr. Mayer Györgynek a társadalmi élet törvényszerűségeiről irt jeles műve szerint „az elméleti szabad választás daczára a paraszt fiából mégis csak paraszt leend s az iparoséból iparos.”

Ez a törvény; a mi másként történik, az a kivétel.

Ennek megfelelő br. Eötvös elébb idézett művében a következő állítás:

„Az ember akarata szabad s egyes emberek-nél ritkán határozhatjuk meg, mily irányban fognak haladni; de a bizonytalanság azon mértékben fogy, melyben a tárgy eldöntése nem egyes személytől, hanem nagyobb számtól függ.”

Magyarország lakosságának 32.8%-e például östermelő. Meglehet, hogy egyik-másik földész gazda tudományos vagy katona pályára nevelteti fiait; de azért az östermelőknek ez az aránya megmarad mindaddig, a mig az ország nemzetgazdasági és népességi viszonyai lényegesen meg nem változnak.

Tisza Kálmán kormányelnök, a törvényhozás egyik házában jelentette nem régiben, hogy a leg-

többi tisztujtás alkalmával az ország összes megyei tisztviselőinek több mint 80%-a a régi nemességéből telt ki. Pedig a társadalom többi osztálya is ép oly jogosult s azok maradékainak száma százzszorosan felülmúlja a nemesekét.

Csak még egy társadalmi törvényt, mely az előbbieket kiegészíti.

Sokszor hangoztatott igazság, hogy a természetben nincs ugrás. Érvényes ez az állítás az emberi társadalomra is. A felfelé irányzott osztályváltoztatás csak úgy lehet állandó, ha fokozatosan történik. Köztapasztalás szerint a felettebb gyorsan szerzett vagyon egy-két nemzedék alatt elpállik s a hirtelen kivívott rang fényében ritkán sűtkörözhetnek boldog unokák.

Lefelé azonban gyorsabban is eljuthatni. Az a törvénye ennek is, a mi hegymászásnak felfelé, csak lépésről-lépésre, lefelé akár egyetlen zuhánással.

Ime, tisztelt közönség, az én felfogásom szerint vannak és előreláthatólag lesznek is örökké társadalmi osztályok és osztálykülönbségek.

Nagy állami magrázkodások és átalakulások után, a minőkön ez az embrenyom átment, egy időre összezavarodnak, határvonalai nem látszanak tisztán. Olyankor aztán nagy a kapkodó törekvés; a vágyak mértéktelenné válnak s mivel tizedrészből sem teljesülhetnek, általános az elégedettség.

Ha a társadalmi osztályok természetes megyei tisztában állanak mindenki előtt, nem csapongana az összehasonlító képzelet más osztályok határaiba, hanem saját sorsosaival mérve össze állapotát, helyzetéhez alkalmazva vágyait, sokkal több megelégedés és boldogság lakoznék az emberek szívében.

Mert a boldogság olyan, mint a virág, mely megterem mindenütt: a völgy ölen, a sziklarepedésben, a havas tetején, a tó partján s a bokor alatt.

Csakhogy egy helyt rózsaterem, másutt ibolya, másutt meg gyopár.

Okos ember azt élvezzi, a melyik az ő útjában virul.

AZ UTOLSÓ BOBORI LEÁNY.

Irta:

PETELEI ISTVÁN.

III.

(Folytatás.)

Mimi kisasszonyon egy hosszudereku szürke köntös van, nyakán égő piros szalag s kezében egy violaszál, melyet az udvaron tépett. Sári vigyorgott, a mint meglátta: „Ismerem ezt a ruhát — sugta Ágnesnek — a Bobori Zsófié volt, a ki meghalt. Akkor volt, mint a kisasszony s azért csináltatta, mert szép akart lenni, minthogy egy ur járogatott hozzá . . . Pedig olyan vén volt már akkor, mint a kisasszony. A menyasszony-köntös is meg van csináltatva, de nem volt szükség reá . . . Ebből a házból nem szoktak férjhez menni a leányok.“

Benkő úgy be volt mindenfelől szorítva ruhával, hogy szinte kedve volt azt mondani az embernek: „Benkő ur tessék kilépni abból a börtönből... Minden kegyetlenül fényes és feszes volt rajta, mint egy kigyóbőr.“

Mimi kisasszony csupa mosoly volt. A nők mind egyformák, mikor tetszeni akarnak. Ágnes csak köszönt a vendégnek: czipelte magával Sárít.

— Mit mondott? — sugta és hizelgett.

— Oh, buba — válaszolt nagy fontoskodva Sári — nem lehet azzal birni. Jaj be mohó. Hogy fogta a kezemet, ezt ni (s a gyermek is utána kapott a vén ránczos ujjaknak) s mondta: „édes néni — így mondta bizony isten — könyörüljön rajtam, hogy láthassam Ágnest.“ Én nem tehetem, mondom, mert nem az enyém. „Meg kell kérlelnem,“ mondja. Már biza ne bántotta volna, mondom. „Nem akar-

tam,“ mondja . . . Az! buba. Ott beszéltünk a Maros parton a kert végében s adott nekem valamit.

— Mit, lelkem Sári, mit?

— Úgy-e most „lelkem“; hát nem nekem valót adott, hanem hogy adjam oda neked. De sülyedjek el, ha tudom, hol van.

Benkő ott a padon, a nyárfák alatt szétnyujtotta a lábait s unva hallgatta Mimi kisasszonyt, ki csevegett, mint egy kis leány:

— Egész gyermek — mondta Ágnesről — s sokat aggódok érte. Ninesenek szenvedélyei s bubajáték való még a kezébe. Csak nehogy olyan-nak maradjon. Aztán gyenge, egészen kiütött a családból; az a fehér színe betegség . . . Mi mind épek vagyunk, hanem ő az anyjára ütött . . .

— Az . . . az . . . — mormogta Benkő s szemével Ágnest kereste, követte.

A gyermek fenn a Bobori leányok sirjánál volt a dombon, a hársak alatt s levelet tartott a kezében: „Mért vet meg? — olvasta tizedikszor a sorokat. Akaratomon kívül sértettem meg, bocsásson meg. Megváltanám minden móddal a hibámat, adjon módot rá. Hát mit tegyek? Ha látni akarom, elutasitanak, pedig mit nem adnék érte, hogy lássam. Ha tudná, hogy vágyom látni, megkérlelni; ha tudná, mennyit haboztam, mig e levelet is irtam. Félek, hogy utál s nem tudom, mit tegyek . . .

Sári már nem volt sehol. Oda adta a rábizott levelet s eltűnt. Érezte, hogy felesleges. A gyermek egyedül volt s nézte, mint annyi megfejthetelen égi jelenést, a gömbölyű betűket.

— És szeret, és szeret — lehelte — és én is szeretem, igazán szeretem, örökké szerettem.

Megfogta a hársfa lehajló ágát, letépte róla a leveleket, kezébe fogta és mondta nekik: „Te . . . Aztán ismételte sokszor: „te, te, te“ és boldog volt, hogy „te“-nek szólíthatja őket („őt“ szólította) és nevetett és felugrott és szétszórta mindenfelé a leveleket, hogy csak úgy röpködtek.

Mimi kisasszony a Bobori birtokról beszélt Benkőnek, mely pocskéká lesz, minthogy nincs erős férfikar a kezelésükre. Pontosan megjelölte a terjedelmüket holdakban, a minőségüket, a kaszálók jóságát, az oldalak termőképességét, az erdők dúságát s bőségét vadakban.

— Hol jár Ágnes kisasszony? — kérdezte Benkő.

— Csatangol, mert gyermek. Jót tesz neki. Ez a kert három hold, a mi ritka városban s bizony, ha férfi volna, szebb lehetne. Hanem élvezetes s bizony, édes Benkő, ebben a csendességben boldogabb az ember . . . Már mi igazán nem szeretjük a zajt.

Benkő megnézte; valamit szeretett volna mondani. Igen unalmas képe volt s nem hasonlított ahoz a vidám szeretetre méltó cimborához, a mi lyennek ismerték. Valami teher nyomta a szívét, a minek kimondására készülődött, mert nyughatatlanul mozgott s gyászos tekintettel nézett körül. Egy hét óta járt már a szamar-klastromba s tudta, hogy nevetik érte. Nagy harcot állott a lelkében is . . . nem tehet másképp. Sokat káromkodott, viaskodott, csak ott volt mégis másnap a nyárfa alatt a padon és hallgatta Bobori Mimit, a vén leányt . . . A gyermekkel nem tudott beszélni.

— Én valami életbevágót akarok ma mondani Nagysádnak — tört ki belőle.

Mimi kisasszony lesütötte a szeméit s zavartan mosolygott.

— Én már nem vagyok gyermek, van is valamim, én nem szeretem a teketóriát és meggondoltam. Elég az hozzá, hogy Ágnes sem gyermek, a kire ügyelni kelljen . . . Czifrán ugyan nem tudok beszélni s a menykő üssön belém, ha tudom, mit mondok, de Nagysád kitalálhatja, ha akarja . . .

S mikor Benkő már majd-majd megrekedt a szavak posványában, megkönnyebbülten lelekkelt fel, mert Ágnes vigan szaladt végig az ösvényen s szo-

TÁRCZA.

LUGOSSY JÓZSEFRŐL.

— Reminiscentiák. —

Életében úgy is keveset beszéltünk róla, hát beszéljünk halála után.

Mint tudva van, ő Felsőbányára (Sztármár megyében) való volt s életének legnagyobb részét, Debreczent leszámítva, ott tölté. E cikk írója szintén odaváló s Lugossyt nagyon régen ismerte.

Van Felsőbányán a nagyutca felső részében egy hét ablakos földszinti ház; ott mindenki tudja, hogy ez a Lugossy-ház. Itt lakott az utóbbi két évtizedben Lugossy József és fivére Ferencz, meg egy nővérük. Életük kissé excentrikusnak mondható, ha ugyan a világtól való teljes visszavonulást, sőt elzárkozást ilyennek nevezhetni. Senkivel sem érintkeztek. Ferenczet (de őt is rendkívül ritkán) kivéve, az utcán soha láthatók nem voltak. Hatalmas szárnyas kapujuk örökösén zárva volt: nappal, éjjel; mögötte pedig a biztonságot egy természetes fehér komondor emelte a kellő tekintéllyel. Felöltött ember már csak e kutya iránti respectusból sem mert a kapu küszöbén átlépni; mindenkit egyforma idegennek nézett s egyáltalán nem kimélt. Ez

excentricitáshoz járult, hogy éjeken át mindig világosság fénylett a két középső ablakon keresztül és — hogy a család gazdag volt (mai is az).

Mi természetesebb ilyen körülmények után, hogy a nép, mely a visszavonulás mélyebb okát keresni nem tudja s élénk képzelmével mindent szeret kiszínezni: e házat és családot csakhamar mystikus színnel vonta be s róla mesés dolgokat rebesgett. Positív alapnak a gazdaságot vette, mely tény volt s a következő titokszerű mondat eresztette szélnek: A Lugossyak kincseiket őrzik éjjel-nappal, ezért vannak mindig szorosán elzárva a világtól, ezért van a hatalmas komondor körülöttük. Az éjjeli világosság onnan ered, hogy a középső szobában van a kincs egy vasládába rejtve; e vasládán ül estétől éjfélig az egyik Lugossy s éjféltől reggelig a másik fegyverekkel ellátva. Ez a városban általában el volt terjedve s el különösen nálunk, gyermekeknél, kik szent félelemmel közeledtünk mindig e ház felé s nem átalottuk egy-egy ködöbással a kapura, rettenthetlen bátorságunkat fejezni ki a Bodri előtt.

Pedig hát az egész mystikus dolog annyiból állott, hogy Ferencz és nővére a gazdasággal foglalkoztak, József meg örökösén olvasott és tanult.

1876. szeptemberében találkoztam vele először. Egy érdemes, de elfeledett egyházi író, Döme Károly, életrajzát kelle megírnom az Abafi Lajos Figyelője számára. Az adatokkal már meglehetősen kész valék, csak egy kérdésre nézve szerettem volna tisztában lenni: ő vagy Ányos Pál volt-e az első, ki a katolikus himnus-írásban a mult század végén kísérletet tett? Világos, hogy vidéken efféle kérdé-

sekre felvilágosítást szerezni lehetetlen. Meg is akadtam. Jó szerencsém azonban eszembe juttatta Lugossy Józsefet, kit tőlem alig néhány ház választott el. Emlékeztem, hogy ő a régi Budapesti Szemlébe a szombatosok énekeiről irt egyszer; tudtam, hogy ő régebben főképp irodalmi kérdésekkel foglalkozott. Egy jó ismerős közvetítésével megkérdeztem, elfogad-e? Kijelölte az órát, melyben rendelkezésemre áll.

A gyermekkori mese köde szétfoszlott ugyan már, de bizonyos kimagyarázhatlan érzést még sem tudtam magamban elfolytani, midőn a halottcsön-dességű udvarra, az élettelennek látszó folyosóra, majd néhány szobán keresztül a József dolgozó szobájába léptem. Alig vettem észre. Ott ült asztala mellett könyvek s irások közé temetve. Halkan köszöntem. Nem vette észre. Nagyon különösnek tetszett. Feléje közeledék; e pillanatban nézett fel iratából s megütközve tekintte rám, mint a ki csodálkozik ily váratlan megjelenésen. Igazolni kezdém magam, hogy a bejelentés azért maradt el, mert a szobáig sehol egy lélekkel sem találkoztam. Felállt azonnal s véghetetlen szerény magatartással és hanggal ő kért bocsánatot.

— Rheumám van — mondá a többi közt — jobb fülelem keveset hallok, aztán foglalatosságaim egészen elvonják figyelmemet; karom is fáj (már akkor fel volt kötve) . . . S szavait ajkai körül fájó vonások igazolták.

Elmondám gyorsan az okot, mi ide hozott.

— Ezer bocsánatot kérek — mondá — de én irodalommal, a magyar irodalommal, behatóbban már nagyon régen nem foglalkozom s ily nemű kérdésre aligha képes az én emlékezetem feleletet adni.

katlanul zajosan futott a megzavarodott nénihez, helyet kérve magának a letülésre.

— Mert nagyon, nagyon el vagyok fáradva — lihegte — nézd, alig állok s csupa tűz a fejem.

A néni indulatosan huzódott félre s eltasztotta a gyermek kezét. „Soha sem jöhettél roszabkor” — gondolta.

A társalgás megakadt. A gyermek azt kérdezte Benkőtől: „Nem nézi-e meg már egyszer a kertet?” — mert vágyott egy társra, a kinek beszéljen akármit, csak hogy sokat. Benkő felállott s dicsérte a fákat . . . „Nem jössz-e te is néni?”

Sári is ott volt, és kullogott a menet után. Mimi kisasszony hátra maradt egy fordulónál, s mint egy kánya a prédájára, úgy csapott a vén cselédre.

— Mit forralsz, he! Valami jár a fejedbe, látom, ügyelj. Mi lelte Ágnest, hogy úgy vihog s szökdös, te csináltál valamit. Tudom ki vagy, Sári; emlékszem, mi voltál ennél a háznál, ügyelj a nyelvedre. Te szerető fogdosó, te kopó, bolondítod azt a gyermeket? Zsófi már por, nekem nem kellettél, a gyermekre én ügyelek . . . Vén ségedre dobattak ki . . .

Sári kinyitotta a szemét s gonoszul nézte meg Bobori Mimit: „De nem lehet, kisasszony — mondta — de nem szabad.”

— Ügyelj a nyelvedre, hé!

— Mért ügyeljek — bökte ki Sári s megszegette a nyakát — mit csináltam? Azt hiszed, hogy Benkőt ajánlgatom a leánykának? Keil is annak. Senkit sem, de mi lelt téged? Na né!

A leánya sietve ment Benkövé. Olykor megállott lélekzetet venni. „Fáradok hamar” — mondta s mosolygott. Egy négy levelű löherét kapott s zajosan örvendett; a vadszöllő pirosodó lombjait dicsérte s lehajolt egy hangyaboly előtt, a melybe valami szemetet czipeltek be nagy erőlködéssel.

— Milyen szép; az egész világ szép.

— Fogadjon el barátjának — mondta kérő hangon Benkő — higgye meg, hogy soha sem volt jobb barátja; legyenek mindig az eszébe, mikor szükségé van valakire.

Ágnes csodálkozva nézett rá és mosolygott.

— Köszönöm. Mi kellene nekem? Nézze, hogy hintázik ez a fűszál a hangya alatt. Oh, he szép. Ágnes a kertajtóhoz lépett s kinyitotta. Hirtelen mást gondolt, becsapta és háttal neki támaszkodott.

— Ne menjünk ki; nem akarom.

Az jutott eszébe: „Hátha Dénes van a bokrok között . . .”

(Folytatása következik.)

ŐSZINTE SZÓ.

Enntartottuk, megvédtük a hazát,
Vérrel vagyonnal ezredéven át
Zászlónkhoz híuk valánk:
Jöttek derült, jöttek sötét napok.
Szívünk, szívünk, elvünk nem változott
Magyarok maradánk.

A nép-vándorlás szörnyű folyamát
Megállítani mi lettünk sziklagát,
Fajunk vértett, veszett;
Nem volna itt egyetlen nép se most,
Ha nem vívjuk a nehéz harcokat,
Ha nincs kezünkben kard.

Török, tatár csak minket üldözött
Mi álltunk meg a vérmezők között,
Más nyugalom lehetett;
S hogy égjenek a hit oltárai,
Nekünk kellett vértünket ontani,
Fajunk hullott, veszett.

És most ti szász, ti román népfajok,
Kik oldalunknál fősarjadtatok,
Kiket védelmeztünk;
Alkuszátok a magyar szent hazát,
Ellen zsoldban állva szegődve át
S tört villantva felénk.

ellen, bár vagy 10 espadát állított már fel, nem bírja könyveit kellőképp biztosítani. Adatokat itt sem találtunk, de azt mondá, hogy ha emlékezete nem csal, Döme Károly volt Ányos után az első, ki a katolikus énekszerzésben sokat tett. Kért mindazáltal, hogy az ő nevére ne hivatkozzam, ha majd a munkát nyilvánossá teszem, mert hátha téved stb. De én ennek dacára is hivatkoztam rá (Figyelő 1876. IV. füz. 210 l.), mert későbbi kutatásaim szintén támogatták az ő nézetét. Meg is neheztelt érte, a mint a Figyelő ama füzetét elolvasta. Mikor én öt aggodalmi iránt megnyugtató akarom, ilyenformán felelt:

— Hiszen igaz, igaz, hogy én is így emlékezem a dologra, de sejtésemet nem bírom hamarosan biztos adatokkal támogatni. Aztán én nem szeretem, ha nevemet említik, sokkal csekélyebb por-szem vagyok, semmint reám még hivatkozni is lehetne. El is felejtettek engemet már az irodalomban, mert biz én rég hűtelen lettem hozzá. Olvasási szomjam más irányba csalt.

Legeredetibb az egész beszédben az volt, hogy úgy tüntette fel magát, mintha egy érdemtelen kezdő író (már mint ő!) állana szemben egy érdemes tudóssal (már mint velem!). Lehet képzelni, minő hatással van ily jelenet egy fiatal, kezdő íróra, kinek összes érdeme még csak az a tiszta vágy: kitartó szorgalommal s igaz lelkesedéssel valaha ő is szerezzen egy parányi érdemet az édes haza mivelődése és irodalma körében. Mennyire eltörpül egy ily igazi tudós szerénysége előtt még a valódi érdem is; mily kitűnő erkölcsi iskola egy ily tudóssal való érintkezés a fiatal s önmagával többnyire elvelt fiatal emberre!

Vigyázatok: mely térre léptetek,
Ne sirjatok majd vádló könnyeket,
Ha jó a számadás.
A hálátlant lesujtják az egek,
Az álkodó önmagát fogja meg,
Míg másnak vermet ás.

Szent ez a föld, vértanuk földje ez
Minden göröngy egy-egy dicsőt fedez.
Rab nép itt nem tenyész;
Kezünkben a szabadság zászlaja,
Ki feluszt, az a hon harcra,
Az elpusztul, kivész.

Nem bántjuk egy népnek sem tűzhelyét,
Folyhat ajkáról bárminő beszéd,
Nincs köztünk mostoha.
De hogy eladják a magyar hazát,
S a szent földből üssenek rabtanyát,
Azt nem türjük soha.

MEDGYES LAJOS,

KÉT FIU.

Elbeszélés.

Írta:

GABÁNYI.

(Folytatás és vége)

III.

hónap mulva Gondosék házában nagy volt a vigáság. A műhelyben a kis kalapács szoba állt a nagy kalapácsesal s csodálkozva kérde tőle, hogy vajjon mi lehet az oka annak, hogy ma senki sem nyul hozzájuk?

A fuvó végre-valahára jól aludhatott, nem kellett egész áldott nap repedésig teli szivnia magát levegővel.

Az utcára szolgáló nagy ajtó is zárva maradt. A legények kimosakodtak s vasárnapi öltö-

Többször érintkeztem ugyan még vele, de első találkozásunk is elég volt ama hitem megszilárdítására, hogy minél több érdeme van valakinek, annál szerényebb. Ez erkölcsi exioma olvasta ugyan az ember elégszer, de hogy igazi hitté váljon benne: legalább egyszer szükséges egy oly férfival érintkeznie, mint Lugossy volt. Különös természeti törvény, (mert bátran vehető annak), hogy épen azok, kiknek legtöbb okuk lehetne a tömegben kimagasló fejjel járni, megjelenésükben a legészrevétlenebbek; ellenben az üres fejű hivalkodóknak az ég sem elég magas. Honnan van ez? Talán a valódi érdem egyszersmind a legnagyobb bölcsesség és önmegadás s a subjectivismus tökéletes meghajlása az általános, az abszolút előtt? Mélyen haladó pszichikai processus kell hozzá, hogy a lélek eddig jusson; s e tüneményből a lélek hozsuzu, ha nem is phisikai, legalább eszméi szenvedésére bátran lehet következtetni. Mennyi összeütközésből kell kivergődnie a szellemi és anyagi életben, míg a genie jogos presentioiról tökéletesen lemond! De talán az anyagi életre ezt nem is lehet vonatkoztatni, legalább az élet erre példákat nem ad. Ily önmegtágadásra csak a szellem emberei képesek s épen ezért a legnagyobb tiszteletet ők érdemlik. Ismeretes Arany János szerénysége is.

Am Lugossyban a valódi nagyság más vonásait is volt alkalmam szemlélni. Szerénysége mellett, véghetetlen egyszerű volt; mindarról, mi az ember külső fényének emelésére való, tökéletesen megfélekedezni látszott. Öltözete, megjelenése a lehető legegyszerűbb. E mellett feltűnően gyön-

Gondolkozni kezdett azonban s bizonyos iratok közt keresgélni. Addig én szobáját vettem szemügyre. Az írószoba, két ablakkal az utcára építéskor hihetőleg szalonnak volt szánva; ő azonban könyvtárnak rendezte be nemcsak ezt, de még a jobbra és balra nyíló termeket is. E szobák egyetlen butora a tetőig felnyúló könyvállványok s a mellésük illesztett rövid létrák. Csupa könyv és könyvtárszag mindenütt. Könyvei, mint kivettem, bizonyos systema szerint voltak csoportokra osztva, oly ügyesen és praktikusán azonban, hogy két lajstrom felütése után rögtön előadta az óhajtott könyvet. E lajstromok csodálatos szorgalommal s oly apró betűkkel s számokkal voltak megírva, hogy elolvasni a legjobb szemnek is erőltetésébe került.

— Hála istennek, szemem az egyetlen testrészem, melyen még nem fogott ki az idő moha — mondá felém, némi derült képpel, a mint észrevette hogy az apró betűket csodálom.

Döme Metastasio-fordításait, melyek 1800-ban Pozsonyban jelentek meg, azonnal kezembe adta, de én mondám, hogy ismerem s ebben nincs célnak megfelelő adat.

— Akkor a kertbe kell fáradnunk — szóla némi sajnálkozással, hogy most engem fárasztani fog — magyar irodalmi könyveim többnyire ott vannak mióta másféleképpen olvasgatók.

Felmentünk a kertbe. Ennek tetejében (mert a kert hegyre fölfelé nyulik) egész külön épület áll, valaha lakásnak szánva, akkor azoban könyvtárnak berendezve. Dohott penész szag csapott meg, a mint beléptünk s az egerek egész legiója menekült előlünk.

Némi boszankodással emlité, hogy az egerek

nyüket vették föl, s mindenik kjs virág bokkrétát tüzött dolmánya gomblyakába.

A két inas sem rugdoshatta egymás fejéhez a félpapucsot, mert ma kivételesen csizmát húztak s éktelen kopogást vittek véghez e szokatlan láb-belivel.

A konyhából már jókor reggel sisterség hal-latszott ki, s a tésztanyujtó zakatolása.

A macska sokkal élénkebben szökdösött egyik sarokból a másikba; csak úgy forgott a szeme, a mint szimatolta, hogy honnan lehetne egy-egy izletes falatot elsinkófalni.

Az öreg Mumus, a ház négylábu öre, ma senkit sem ugatott meg, ellenkezőleg akárki lépett be a kapun, barátságosan sietett őt fogadni, s farkát csóválva kínálta, hogy: Tessék belebb kerülni. Kivéve mikor a cigányok jöttek, engedett meg magának egy elfojtott mordítást, mert ki nem állhatta ezt a kormos, czinczogó népséget. Személyes ellenszenv kifolyása volt ez; valami régi családi gyűlölet utóhangja.

Az apró szárnyasok is csöndesebben viselték magukat, mint máskor; talán a nagy ijedség miatt, melyet a Terci konyhakése okozott köztük. Gyászuk volt szegényeknek! — — —

A két malacz sem sivalkodott. . . . mindketőnek sült alma volt a szájába. — — —

Gondos Gábor tartotta ez nap a lakodalmát.

Egész éjjel nem tudott aludni; hiába! sokat álmodozott ébren, s most mintegy volt akár becsukta a szemét, akár nyitva tartotta, folyást csak egy angyali arczot látott maga előtt, mirtus koszu-ruval a fején.

Mihály gazda rettentően kipödörte a bajuszát; sőt rosz nyelvek azt beszélték, hogy az a bajusz ma sokkal feketébb, mint tegnap volt. Általában az öreg ur ma nagyon ünnepélyes és hallgatag, s a feleségét csak egyetlen egyszer nevezte ténsasszonynak.

Annál beszédesebb volt azonban Örzsébet asszony. Egyszerre járt mindenütt, mindenben talált valami igazítani valót s váltig mondogatta leendő menyének: „Meglásd fiam, elkésünk!”

Aztán a nyoszolyólányok sipitozása; a vőfélyek kurjongatása; a násznagy tanácsadó életphilosophiája s megjegyzései; az ünnepélyes percz a templomban, mely mindenki előtt nagyon hosszadalmasnak tetszett; aztán a lakoma; a főtisztelendő ur pohárköszöntése; a táncz, a hejehuja, a mámorító, észbolondító jókedv! — — —

De hát ki tudná mindazt leírni, a mi a Gondosék házában az nap történt? . . .

Gábor — midőn szép, fiatal hitestársával elhagyta a vigadók seregét s még fülében zsongott a cigányzene, a poharak csengése — úgy érezte, mintha egész eddigi élete ilyen zürzavaros, rendetlen álom lett volna, melyből e perczben ébred egy szebb, egy mennyei valóra. — — —

Kora reggel már hallatszott a műhelyből a kip-kop, kip-kop, kip, kop, kop. — — —

IV.

„Kedves anyám!

Atyám leveléből olvastam, hogy Gábor megházasodott. Mennyivel boldogabb ő, mint én, szerencsétlen, porig alázott ember! — — Oh anyám! bár soha sem nevelt volna engem urnak! Bár hagyta volna, hogy maradjak egyszerű mesterember, kinek kérges a keze, de tiszta a szive. Ki nem kapkod a hiúság szappanbuborékai után, de megelégszik azzal, a mit az élet nyújt neki. — Bátyám egyszerű kézműves, van szerető hitvese, van családi tűzhelye — és boldog. Mi vagyok én? . . . iskolázott, ugynevezett: tanult ember, ki többet tudok, mint azok, kiknek köréből származom, de kevesebbet, hogysem befogadnának azok, kiknek körébe vágyódom. Nem mehetek többé sem vissza, sem előre. Itt pusztulok, kétségbeesett szívemmel!

És ki a hibás? én vagy szüleim? . . .

Úgy van, úgy! Csak a szülőket kárhoztatom, kik ilyen félművelt, proletár existenciákkal szaporítják a szerencsétlen emberek számát.

Mikor még gyermekek vagyunk és szivesebben építünk malmot a patak vizére, kalapáljuk a görbe szeget a műhelyben, játszunk szekeresdít, farigcsálunk, fűrészszelünk egész nap, hogysem teleszedjük magunkat annak a húsz-féle könyvnek a tartalmával, mit a precceptor minden nap fejéhez vág, a miért sarokban térdepeltet, megrázza üstökünket, végig ver a nádpálczával, akkor azzal ijesztgetnek szüleink, hogy: „mesterségre adlak, mihaszna kölyke, ha nem tanulsz jól!” mintha bizony az a mesterség valami fekete rém volna, mely fölfal minket! — — —

Oh anyám! hagyott volna bár engem abban a füstös, kormos műhelyben! . . . Most talán én is boldog lehetnék. — — —

Köszönöm a küldött pénzt. Vége van már régen; elmultam. Ur voltam belőle két napig.

Ha van még néhány forintja küldjön, hadd legyen én is boldog a mámorban, mely mindent feléltet! Ha nem küld pénzt, úgy is jó; legalább előbb lesz vége a nyomoruságnak!

Isten megáldja számtalanszor! kívánja szerencsétlen fia:

Endre.“

Az öreg asszony kénytelen volt háromszor is abban hagyni e levél olvasását. Szemeit köny borítá; nem látott.

Igy ír neki az ő kedvesebbik fia, az ő „se-lyemgyereke!” — — —

Szomorúság volt Örzsébet asszony élete ettől a naptól kezdve; nehéz, lesújtó szomorúság.

Mikor már nem bírta a terhet egyedül viselni, mindent elmondott Gábornak, annak a lenézett mostohagyereknek, annak a mesterembernek.

Olykor-olykor aztán összetettek néhány forin-

géd a szó legnemesebb értelmében, emberszerető, evangéliumi értelemben s figyelmes.

Egyszer Felsőbányán valami jótékony czélú mulatságot rendeztünk a szegény iskolás gyermekek fölsegelésére. A sikert előleges aláírásokkal iparkodtunk biztosítani. Én az ivvel hozzá is elmentem. Nagy örömet okozott ez neki s körülbelől így nyilatkozott:

— Különösen megtisztelve érzem magamat e szives figyelemért. Én ugyan, egészségi állapotom miatt, alig élvezhetem e szépnek ígérkező, magasztos czélú mulatságot; de, örömmre szolgál, hogy valami csekélységgel a szent ügyhöz magam is hozzá járulhatok. Kérem ezután is efféle alkalmakkor rólam megemlékezni; én csekély tehetségem szerint a legnagyobb készséggel állok rendelkezésükre . . .

S 10 frtot adott. Erre a mulatságra ugyan nem jelent meg, de a városi műkedvelő társulat előadásain nagyon sokszor volt látható, rendesen felülfizetéssel.

Egy látogatásom alkalmával elmondta, hogy a Mahabharotát, ez ind eposzt, olvasta eredetiben; de nagy kellemetlensége van a könyvrendelésekkel. Söhajta említé, mily lassan halad nálunk, a fővárosban is, a könyvkereskedés; ha Kalkuttából könyvre van szüksége, Londonon keresztül kell azokkal érintkeznie, holott szivesebben fizetné a magyar könyvkereskedők fáradságait. Fájdalmasan érinté azt is, hogy irodalmunk még nem bírja az ind és perzsa eposzok közvetlen fordításait; az angolok e tekintetben sokkal előbb vannak, mint mi s az olvasásnál kénytelen az angol szöveg-magyarázatókat használni. Megkoczkáztattam, hogy talán az ő

hazafisága majd megajándékozza velük a magyar irodalmat. Fájó mosolyal felelte, hogy az ő ereje ehhez na gyon gyöngye, e munkára hivatottabb kezek szükségesek, talán idővel ezek is lesznek. Ő neki elég az élvezet, mit e költemények olvasásában talál. Szerettem volna megjegyezni, hogy tulajdonképen hazafiúi kötelessége is volna megadni irodalmunknak azt a büszkelkedési okot, hogy ime az eredeti után bírjuk e nagy műveket, legalább prózai fordításban; de elfojtá bennem a szerénysége iránti tisztelet s arab nyelvtanának sorsa.

Mindezek mellett a legtöbb irodalmi folyóiratot járatta s a megyének és vidéknek minden lapját — és sorban el is olvasta. Minden irodalmi tényről, sőt apróságokról is pontos tudomása volt. Toldy nem egyszer fordult hozzá — Pestről irodalmi kérdésekben; leveleit is láttam. Levelezésük napfényre kerülése majd fel fogja deríteni: hány kérdésben Lugossy a döntő, a nélkül, hogy valaki sejtette légyen. Toldy bizonyára az ő kívánságára hallgatott róla mindig.

Különös szokása volt, mit a „Vasárnapi Ujság” is érintett közelebb, hogy sétálni késő este és éjjel ment. Nemesak Debreczenben, hová később a kollegium vissza nyerte, de Felsőbányán is számtalanszor találkoztam késő este, a mint botjával kezében vagy esernyővel hona alatt rendes napi sétáit tette. Jó vagy rosz idő, világos vagy sötét őt ebben soha sem zavarta. Aztán soha sem a főbb téreken vagy utcákon, de a legcsöndesebb s félre- esőbb helyeken bolyongott, összehúzódva, igénytelenül. A ki nem ismerte, észre sem vette; ismerősei mellett gyorsan surrant el, talán, hogy ne zavar-

ják gondolataiban. Gyöngédségből magam is akárhányszor előre kitértém előle, nehogy köszöntésemmel zavarjam.

Könyvtárának egy részét, mint tudom, a debreczeni kollegiumnak ajándékozta; másik részével nem hallám, mi történt; eddig még ez sincs tudva: ki fog fölőtte akadémiánkban emlékbeszédet tartani (talán Szilády Áron?) s vajjon van-e intézkedés műveinek összegyűjtésére és kiadására? Mert, ha neve nem is volt folyton a piacon, határozottan állítom, hogy örökösen dolgozott, az ind eposzokhoz irt jegyzeteit láttam is, a Bajza Athenaeumának, a Csengery Budapesti Szemléjének, a Nyelvtudományi Közleményeknek is munkatársa volt. Igen valószínűnek tartom, hogy az ind eposzok s talán a Sahname fordításai is — legalább töredékben — kéziratok között maradtak, lehet: készen s csak szerénysége nem engedte, hogy azokat életében közölje.

Az akadémiának mindenesetre kezébe kellene venni az ügyet (ha ugyan még nem vette) megbízni valakit Lugossy levelezésének s kéziratának átnézésével; ki tudja: minő kincsek rejlenek ott. Azt hiszem, e tisztre senki méltóbb s alkalmasabb nem lenne, mint nagyérdemű tudósunk, Imre Sándor, ki — a mint tudom — Debreczenben Lugossynak tanártársa is volt, de a ki tudományánál s nagy szorgalmánál fogva erre legkompetensebb is.

DR. DENGÉ JÁNOS.

tot és nagy titokban elküldték Endrének, de ki alig méltatta válasza leveleiket.

Mihály gazda nem tudta elképzelni, mi lelte Örszébet asszonyt, hogy egy idő óta nem kérédik az ő uri magzatával? Vagy talán sejtett az öreg valamit? Meglehet. Diadalérzettel szemlélte Gábort, ki napestig végezte munkáját, mint szorgalmas, becsületes ember; ellátta az egész házat, mint jó gazda és szerette feleségét a legtisztább, legönzetelebb szerelemmel.

Elmult egy év. Azalatt a kis család egy taggal szaporodott. Piros arcú, kövér kezű kis lány volt ez, ki mindig úgy nézett az emberre, nagy kék szemével, mintha duzzogna valamiért.

Bölcsőre nem volt szükség, mert ha Juliska nem tartotta ölben a kicsikét, úgy bizonyosan Gábor ringatta karjain, ha ő nem, úgy nagypapa, ki nem hogy öregedett volna, de minden nap egy redő tünt el az arcáról s oly egyenesen járt, mint a nádszál.

Csak Örszébet asszony maradt közöttük szomorú, szótlán s minden iránt közönyös.

Vasárnap délután volt. A kis család együtt üldögélt az asztal körül. Nagypapa térdén ringatta a piczi Juliskát, s valami, a negyvenes években divatos, dalt dudolt neki altatóul. Tekintete Gáborra vetődött, ki felesége karjára hajtotta barna fűtős fejét. Mihály gazdának eszébe jutott a másik fia, s majdnem akaratlanul kisiklott ajkán a kérdés:

— Boldog vagy-e Gábor?

A kérdezett fölveté derült tekintetét, hosszan nézett hitestársára, megcsókolta alvó gyermeke homlokát, s rá mosolyodott az öreg urra.

Egyebet nem szólt.

Mihály gazda megértette. Tudtak egymás nyelven beszélni.

A Teresi szolgáló beszaladt s jelentette, hogy itt a főtisztelendő ur, ki rögtön beszélni akar Mihály gazdával.

Az öreg ur kisietett.

A lelkész a kert végébe vezette Mihály gazdát, s látva, hogy senki sem zavarja őket, megszólalt komoly hangon:

— Gondos uram, erős-e kigyelmed?

— Elbirjuk még a vasat, tisztelendő atyám! —

viszonza az öreg, trefásan kacsinva fél szemével.

— Csakhogy ez nehezebb a] vasnál, gazd' uram, — folytatá a lelkész, nehezebb ez mindennél a világon, ez az isten sújtó keze!

Az öreg megrendült.

— Valami rossz hírt hozott a főtisztelendő ur?

— Nagyon rossz.

— András fiamról?

— Kigyelmednek nincs többé András fia, — szólt a pap, zsebéből hirlapot véve elő, mit szomorúan odanyújtott Mihály gazdának, egy helyet jelölve ki az újjával.

Mihály gazda ezt olvasta ki az ujságból:

„Öngyilkosság. A városligetben egy fiatal ember lötte föbe magát forgópisztolylyal. Holt teste a Rokchus kórházba vitetett. A szerencsétlen ifjú neve: Gondos Endre, ki régebb idő óta hivatalnok volt a pénzügyigazgatóságnál. Hogy mi birta a boldogtalant e kétségbeesett határozatra, arra nézve semmi jel nem nyújt fölvilágosítást.“

Napok multak, hetek multak. Mihály gazda rövid időn nagyon megöregedett. Alig lehetett szavát venni; igen gyakran sóhajtozott s gondolataiba merült, minek vége az lett, hogy rendesen elaludt. A teste is úgy meggyöngyödött, mint egy C betű, s a feje nagyon közel jutott a földhöz. Örszébet assz-

szonnyal nem pörölt, csak rá-ránézett olykor-olykor, de ez a nézés hangosabban beszélt, mint a legbántóbb szidalmazás.

Mihály gazda csak olyankor mosolygott, ha az unokáját ringatta.

Az anyóka pedig a nap legnagyobb részét kicsiny szobájában tölté, félrevonulva egy sarokban. Ott imádkozott és sirt, de zokogását elfojtá a műhelyből kiharsanó vig dalolás, füttyölés, s a szünni nem akaró: kip-kop, kip-kop, kip, kop, kop.

DALOK.

I.

Jer költészet, a lantot felfogom,
Bolyongjunk ismét ketten, szabadon,
Járjuk be a virágos réteket,
Miként ha lelkem még a régi von'.

Szakítsunk ismét rózsát, rozsmaringot,
Mulassunk ismét hús forrás tövén;
Hitem még benned meg nem ingott,
Remélve, bizva hived vagyok én!

Ki győzni vágyat költe harcászában,
Kinek lelkében hősök ezre élt,
Ki sajtó sebbel honát siratja:
Rég megnyeré a dicső pályabért.

Dalolok én is, a mig ver szívem;
Ha életemet a jó kedv szállja meg,
Letépem a felém hajló virágot;
— Haj! Csak hervadt koszorut köthetek.

De koszorumnak minden kis virágát
Lelkembe vési az emlékezet, —
S hogy éljenek örökre, tiszta képben,
Majd mindenikhez egy dalom vezet.

Jer költészet, a lantot felfogom,
Bolyongjunk ismét ketten, szabadon,
Járjuk be a virágos réteket,
Miként ha lelkem még a régi von'!

II.

Lehet-e dalban megdalolni
Úgy a tavaszt, a hajnalt,
A rózsát, hogy róluk többé
Ne tudjon senki új dalt?

Lehet felőled úgy dalolni,
Hogy dalolatlan ne maradjon,
Majd arczodon, majd lelkeken
Egy szép vonás, egy szép tulajdon?

III.

Emlékezel? Színházba voltunk,
Mily szomorú volt a darab!
Te résztvevően, érző szívvel
A drámahóst meg is sirattad.

És én áldalak kevesem,
Mosolyogtam és elgondolám:
Ha oly könnyen tudsz sirni, úgy majd
Nekem is jut könyved talán!

IV.

Mi vagy remény te néha?
— Vándor madár már hervadt táj felett,
Nem vágyó megpihenni, mert feléje
A messze kékből szebb táj integet.
S mi vagy remény te néha?
— Homok tengerrel küzdő karaván,
Kinek nyomában a halál barangol,
A szélviharral gúnyosan kaczagván.

(1883.)

KOLOSVÁRI ALADÁR.

SZINTE FELÁLDOZTÁK!

Angolból.

SAMI LASZLÓNÉ.

V.

(Folytatás.)

Most már mindent látott; most már megértette mostohájának működését, rég táplált terveinek mélyen vetett alapját, a szándékos enerválást, a folytonos ingerlést, izgatást s elhatározását, hogy Compton Alwynt a saját leánya számára nyerje meg.

Klára úgy érezte magát, mintha erős lidércz-nyomás alatt volna. Minden ereje elhagyta, se mozdulni, se beszélni nem tudott; sőt a most tett felfedezését sem birta egészen megérteni. Jéghideg merevség látszott lekötöni minden tagját, agya és idegei oly természetfeletti túlfeszültségben voltak, hogy sem gondolkodni nem tudott, sem gondolatait értelmes összefüggésben kifejezni nem birta.

Vajjon csakugyan ez a rettenetes csapás várt reá? Igazán a tébolydás küszöbén állott-e? És e különös, tompa, zibbasztó érzések valóban a bekövetkező roham előpostái voltak-e? Ilyen gondolatok gyötörték a szegény szenvedő lázas agyát, a mint magányos szobájában feküdt s ez örületes szavak zúgtak füleiben.

Nem sokára megnyílt az ajtó, mostohája lépett be s csendesen közeledett a beteg ágya mellé.

— Klára, édes Klára, idd meg ezt — mondá — doktor Fairfax készítette a számodra.

Nem kapott választ.

Nugente asszony lehajolt hozzá.

— Klára, édes gyermekem — suttogá a legnagyobb hangján — nem iszod meg ezt az orvosságot? Doktor Fairfax azt mondja, hogy nagyon jótékonyan fog reád hatni.

Egy rázkódás s a lecsukott szempilláknak gyenge mozgása volt az egyedüli életjel, mit magáról adott.

Nugente asszony a beteg ajkaihoz tartotta a poharat s néhány cseppet töltött a szájába, de csak néhány cseppet, mert egy erős kéz ragadta meg a karját s ijedtében oly hangosan elsikoltotta magát, hogy egy Kláránál sokkal öntudatlanabb beteget is felrázott volna kábultságából.

— Asszonyom — kiáltá szigorú hangon az orvos — még ne adja be. Nem engedem, hogy betegemet ilyen könnyedén háborgassák és az orvosság, így adva, bajosan tenné meg a várt hatást.

Doktor Fairfax beszélt így. S Nugente asszony meglepetten, ijedve nézett az arcára, de nem olvashatott ki abból semmit.

— Orvos ur — mondá lassu hangon — én az ön rendeletét teljesítettem.

Ez idő alatt Klára is felnyitotta a szemeit s lázas nyugtalansággal nézett mostohájáról az orvosra.

— Igaz, de azzal a különbséggel, hogy nem rögtön és nem olyan adagban kellett volna adni. Mindezt elgondolva, úgy találom, hogy jobb lesz kegyednek lefeküdni s Klára kisasszonyt az én felügyeletemre hagyni. Majd beadom én neki az orvosságot a maga idejében s holnap reggel egy megbízható értelmes ápolóné lesz mellette.

A Nugente asszony szemei haragtól villogtak.

— Nem értem az orvos urat — mondá ingerült hangon. Ön nagyon sok szabadságot vesz magának a házamnál és egy olyan fiatal leánykával, ki egészen az én felügyeletemre van bízva.

— Asszonyom — válaszolá az orvos szilárd hangon — én cselédeimért magamra vállalom a fele-

lősséget. Attól a pillanattól kezdve, midőn kegyed Nugente kisasszonyt a gyógykezelésemre bizta, egy időre saját hatalmát reám ruházta. Arra a szabadságra nézve pedig, a mit a kegyed házában magamnak veszek, a felelősséget Compton urral osztom meg, ki saját maga ment el egy olyan ápolónő keresésére, a ki az ilyen eseteket jobban érti, mint a hogy kegyed látszik érteni. Természetesen kegyed bizonyos mértékben felelős a másik gyám és saját lelkiismerete előtt arra nézve, hogy a kisasszony egészsége helyreállítására mindent elkövessünk.

A szilárd, szigorú hang, a sokat mondó tekintet magához téríték az izgatott asszonyt.

— Mindenesetre — mondá az asszony gögösen emelve fel fejét; ha a szükség kívánja, én kész vagyok Kláráért a jogaimról lemondani, de ne feledje ön, hogy egyedül csak Kláráért teszem azt.

— Asszonyom, én nagyon jól értem kegyedet. Már most kérem sziveskedjék engem betegemmel egyedül hagyni s jobb szeretném, ha egy olyan nőcselelédet küldenének be hozzám, ki az ápolónő megérkezéséig segítségemre legyen, a kit Klára kisasszony ritkán látott maga körül. Jelenleg sokkal jobb lesz betegemre nézve, ha nem látja maga körül a megszokott arcokat.

A Nugente asszony szemei haragtól égtek, szeretne volna a hajthatatlan orvost egy pillantásával megsemmisíteni. De volt a Fairfax arcában valami, a mi a büszke asszonyt rémülettel töltötte el s remegve ült le az ágy mellé és a kezében levő üveget csendesen az ottan álló kis asztalkára tevő.

Klára fájdalmasan nyögött s gyengén és látszólag nagy megerőltetéssel megmozdult az ágyban. Ajkai mozogtak, halk hang jött ki rajtok, de egyetlen egy érthető szó sem.

Doktor Fairfax egy oly határozott mozdulattal, melynek Nugente asszony nem mert ellenszegülni, intett, hogy rögtön távozzék a szobából; midőn Fairfax egyedül volt, a beteg ágya mellé lépett, a fiatal leány fejét gyöngéden felemelte s a zsebéből kivett üvegcséből egy kevés hűsítő szert töltött be a tikkadt ajkakon.

— Így ni, Kis Klára, már most fekdjön le s aludjék — mondá gyöngéden. Ne féljen semmit — üveget — jó üveget alatt van s ha csendesen viseli magát, nem sokára teljesen jobban lesz.

Klára alig érthetően mormogott valamit, aztán fáradtan fordult meg a párnáján s csendes álomba látszott merülni, mi sokkal jobb volt, mint az előbbi óra lázas nyugtalansága.

Midőn a Nugente asszony léptei elhangzottak s némileg a beteg nyugtalansága is lecsendesült, doktor Fairfax a háziasszony által letett poharat a kezébe vette s a szájához emelte. A mint ezt tevő, különös kifejezés vonult el az arcán. A pohár tartalmát megszagolta s még egyszer egy pár cseppet a szájába vett belőle. Megrázta a fejét s komolyan mosolygott; aztán egy kis üveget vett ki a zsebéből, a pohár tartalmát beletöltötte s gondosan bedugaszolta.

Alig helyezte az üres poharat az asztalra, Nugente asszony már ismét kopogtatott az ajtón.

— Orvos ur — mondá — a szolgálónak megparancsoltam, hogy az ön rendelkezésére készen álljon. A múlt héten fogadtam, tehát alig hiszem, hogy Klára felismerje.

— S a kisasszony szokásait sem ismerheti — egészíté ki az orvos. Asszonyom, a kegyed intézkedése igen helyes.

S az orvos ismét olyan különös átható tekintetet vetett Nugente asszonyra, a mit az nem tudott félelemmel vegyült harag nélkül kiállani.

— Valóban orvos ur, ha meggondolom, hogy hu-

szonnyeg órával ezelőtt egészen idegen volt a házukhoz, kénytelen vagyok csudálkozni.

— Az a tény, hogy legbensőbb barátja vagyok a kegyed megboldogult férje fogadott fiának, szolgáljon mentségemül, ha olyan rendszabályokhoz nyulok, melyeket a körülmények között szükségesnek itélek — szakítá félbe az orvos. Még egyszer mondom asszonyom, hogy azok előtt, kiknek joguk van tetteimért engem kérdőre vonni, a felelősséget kész vagyok magamra vállalni. Midőn egy ifju drága élet és az ész van kockán, akkor az orvos és a becsületes jellemű ember, nem ügyel az olyan aprólékoságokra, mint a milyen a bemutatás és az ismeretségnek az ideje.

Ekkor hideg udvariassággal meghajtva magát s félig betette az ajtót, jeléül azon óhajának, hogy Nugente asszony a beteg szomszédságából mielőbb távozzék; a paraszt leánynak pedig, ki urnője háta megett állott, intett, hogy mielőbb az ajtót betenné, jöj-jön be.

Egy idő múlva minden elcsendesedett s az órák lassan múltak, míg a beteg csendesen aludt, nem tudva hogy egy barátságos arc virraszt és örködik felette; nem tudva, hogy e hosszú, unalmas éjszakán keresztül, mily gondos és gyöngéd ápolásban részesült.

(Folytatása következik.)

RELIQUIÁK.

Gróf Kemény József levelei Nagy Ajtai Kovács Istvánhoz.

II. *)

Kedves Kováts Ur!

Bár mi nehéz légyenis Historiai magyar kéziratokat egybeszerezni, — de mégis imé ígéretemnek eleget tések és küldök Könyváros Tilor ur által egy magyar kéziratot.

Szerzője Rosnyai Dávid, ki 1-ső Apafi Mihály idejében a Fejedelem Tolmácsja volt az Constantinápolyi Udvarnál.

A kéz-irat maga Rosnyai Dávid (a kiról majd többet) eredeti keze-írása.

Ezen kéz-irat nem annyira historia, mintsem olly historiai levelek gyűjteménye, melyeket Rosnyai Dávid Constantinápolyba az eredetiekből irt és fordított le.

Mivel pedig czélunk vala az Historicusok mellé, a végén leveleket, Diätalis. Articulusokat s. a. t. kiadni, ennél fogva a volna vélekedésem, (a mit mindazáltal még jobban meg kell fontolni) hogy Erdélyi Historiánk első kötetjéhez ne adgyunk más leveleket, hanem magát a Rosnyai kéz-iratját toldalékol (in vicem autorii Diplomatici) mert a Rosnyai Dávid kéziratjában való levelek eléggé érdekesek és világosítják a történeteket. — Erdélyi Historiánk 2-dik kötetjéhez adhatunk azután leveleket is gyűjteményemből. — Egyébiránt ezen vélekedésem még bővebb megfontolást érdemel.

Kimondhatatlan volt örömem, midőn Rosnyai Dávidnak ezen eredeti magyar kéz-iratját megkaphattam, mert hej! ritka a magyar historiai kéz-irat egyáltaljában Tudos Molnár Albert (szület. 1574.) midőn Hanoviában 1610-ben magyar Grammatikáját kiadná, az ajánló levelében így panaszkodik: „libros sane Hungarico ideomate scriptos habemus admodum paucos, neque incidi unquam in Hungariam Codicem manuscriptum.“ Révai Péter „élt 1613 feb de Monarchia A. S. Corona Hungariae így búsong: ego saepe conqueri et infelicitatem gentis nostrae accusare soleo, quod licet majores nostri ingenio viribus accermis excelluerint pauci

*) Eredetije az unitáriusok könyvtárába Kolozsvárt.

tamen reperti sunt qui res patrias litteris mandassent.“ Behamt János tudós pozsonyi fi (élt 1672-ben) még 1678-ban így kesereg: „hodia lingua Hungarica ita contemnitur a suis ipsis popularibus ut praeter aliquot canciuncula et sacris opitulantes commentariolos posteritas a suis nihil sit habitura: (Lásd Joan Behamt Notitia Hungariae antiquo moderna Bettneggezziana Lincii 1678 8.) ha eleinte így panaszkodtak, miért ne panaszojünk mük is.

Barátja,
Kemény József.

Gerend october 14. 1836.

III.

Édes Kováts Ur!

Ígéretem szerint küldöm a tudva-lévő Magyar leveleket Szébkönyvünk számára, — ennél több most nintsen, — abból is több darab mostanra talám nem használható.

Az Istvánházi Reformatus Pap Vitályos Ádán ígért nekem egy régi magyar historiai kéz-iratot János Király haláláról, — de maga se tudja 1-ső vagy második János Király haláláról szoll-e? — a mint mondja, Benkő Josef irta volna le, — ezen kéz-irat még nincsen Vitályos kezében, de 3-4 nap múlva megkeríti, és le-írás végett által küldi; — ha elküldi, én tüstént le írom, és az Urnak elküldöm. — Valyon Vitályos ígéretének eleget téssen-e? azt bizonyosan még nem erősíthetem, addig csak a reménnyel maradunk.

Deménytől megkaptam Benkő Jósefnek apróbb historiai kéziratjait, — azokat is most küldöm, — ebből Szilágyi többé nem pófázik, tegye az Ur azokat jól el, servata valebunt, ha nem is most, de majd későbbre.

Küldök egy kópertába egy 1701-beli eredeti levelet, ezt kérem, adja az Ur vissza Prokurátor László Urnak (lakik G. Bánfi Jósef piatzi házában, a szegleten) s mondja meg, hogy a barátságából nyert 1428-beli eredeti levelet, még le nem írhatam, mert az írás igen pogány (madályos) alig mehetnek el rajta, de 8 nap múlva csak kisillabizálom, és akkor köszönettel vissza küldöm. Kérje meg az Ur László Urat, hogy küldjen nekem ezen alkalmatosságom által (ha lehet s ha nem sajnálja) még vagy 3, 4 leveleket a legrégiebbek közül, melyeket nekem mutatni méltóztatott ezelőtt 6 nappal, midőn estve felé nálla valék, bizony nállam el nem vesznek, és rövid idő múlva különös köszönettel vissza küldöm, mert szeretnék belőllek egy Diplomatikai Alpha-Betumat készíteni.

Még új esztendő előtt bé rándulok magam Kolosvárra és akkorra bé hozom a tudvalevő Artikulusokat, azokat most ugyan nyomom.

Hát boldogulhatott-e az Ur a' collegium Bibliothekája dolgában? én részemről a magyar kéziratok, és levelek kipuhatólására mindenüvé agaraimat és kopóimat kihajtottam, talám valamit csak fel-kajtattnak, mindenfelől való ígérekkel úgy meg vagyok tömve, hogy azzal bizony az olvasó publicumunkat jól lehetne tartani, ha Szébkönyvünk egyszer meg-indul. Ezekről többet, ha bé megyek Kolosvárra, addig pedig folyam, de nem Török vér, hanem tenta-lé bőven tollainkba, hogy tudományos igyekezetünk szározan ne maradjan.

Igaz barátja,
G. Kemény Josef.

Gerend 15. Dec. 1836.

PESTI POSTA.

III.

Budapest, ápril 15.

Ez a mult hét a papoké volt. Azt kel-
lene ugyan mandanom, hogy istené,
vagy a vallásé, de nem merem.

Mentől jobban civilizálódik a vi-
lág, mentől nagyobb hatalomra ver-
gődik az anyag, annál jobban vész

az eszmény, a magasztos. Az emberek ösz-
szeszoknak, összetanulnak, nyüzsgőnek, fáradoznak;
mindenik végzi a maga dolgát, mintegy ösztönsze-
rűleg, hasonlóan a gép kerekeihez, melyek közül
egyik nagyobb, másik kisebb; egyik segíti a mási-
kat s ha valamelyik elkopik, egyszerűen kidobják s
tesznek helyébe újat s a gép ismét zakatol, a mun-
ka folyik tovább, főnakadás nélkül. Így lesz lassan-
ként minden géppé. A munka: gépszerű; az em-
beriség: gép; az érzelmek: . . . azok is csak
gépszerűek. Ez a mi korszakunk! . . . A kicsiny
gépeket mozgatja a villany és a gőz. Ezt az álta-
lános nagy, nagy gépet pedig a leghatalmasabb erő
a: — megélhetés. S hová jut az eszmény, az
ideál? . . . a muzeumokba; s az „Ember tra-
gédiája“-beli tudós majd nemsokára fejtegetni fogja
a mult titkait, mutogatja az utolsó rózsát, mely
nyílt a világon s csodálkozva kiált fel:

„Hihetlen az valóban
Mit kaptak egykor ily játékszeren!
Virágot termett még a szellem is,
A Hit s Költészet ábrándképeit . . .“

Bizony, bizony oda jutunk nemsokára, hol az
emberek számozva vannak. Numerusok leszünk
s nem érző lények; srófot fogunk csinálni és
nem verseket; s ha akad valami boldogtalan
Ádám ivadék, mely elárulja, hogy szíve is van:
az nagyon betegnek lesz deklarálva s kórház-
ba jut.

Ilyen „kórház-jelölt“-ként jártam-keltem bün-
bánó embercsoportok közepette, keresve enyhülést
szívemnek. És láttam a megváltottak ezreit, mint
dicsőítik a fölfeszített megváltót térdet hajtván, mellett
verve, zsolnárokat énekelve. Láttam ünnepiesen kiöl-
tözött delnőket, a mint nagyon is halvány arcukat az
imakönyv lapjai közé rejtették. Keztyűs kezeikben
csörgött a lelógó ékszer; selyem s bársony ruhács-
kájuk suhogott minden meghajlásra: drága csipkés
zsebkendőjük fehérlett, midőn szemekhez illeszték.
Láttam ifju s agg férfiakat az oszlopok mellett, fűr-
készve hordozták szét tekintetüket a szent hajlék-
ban, hogy megláthassák őt . . . nem a megvál-
tót! . . . Láttam ezt, de bűnbánatot nem lát-
tam sehhol!

Aztán láttam lobogó gyertyákat, ragyogó ke-
reszteket, pompázó öltözékekben a vallás hirdetőit;
hallám zúgni a harangokat, éreztem a tömjén il-
latát, láttam sok czifra komédiát . . . de istent
nem láttam sehhol!

Láttam kíváncsi tömeg tolongását; láttam a
hiúság fényes czafrangjait, láttam butaságot, kaczer-
kodást, furfangot, de . . . vallásosságát nem
láttam sehhol!

És bele tekintetem saját szívembe s mit ta-
láttam? . . . kétkedést!

Egy földig görnyedt, öreg vak koldus állt a
templom ajtajában, mellette vezetője, egy kis ron-
gyos gyermek. A gyermek összekulcsolt kezekkel
könyörgött alamizsnáért, a vén koldusnak csak né-
mán mozogtak ajkai, éjszakával vert szemei a ma-

gasba voltak irányozva s én némi irigységgel vetém
kalapjába az alamizsnát . . . Ő talán érez igaz
bűnbánatot . . . tán látja istent? . . .

„Hiszek egy istenben, mindenható atyában,
menynek és földnek teremtőjében és az ő egy szü-
lött fiában a Jézus Krisztusban, ki születék meg-
váltani a világot stb. stb.“

E helyett talán jobb volna így:

„Hiszek a pénzben, mindenható hatalomban,
mely ur az egész föld felett és a belőle származó
gazdagságban, mely megváltó bálványa boldog
és boldogtalan az ég alatt stb. stb.“

Ma ez a hit, ma ez a vallás!

De térjünk másra, mert valaki még azt talál-
ja rólam hinni, hogy a „Magyar Állam“ munka-
társává szegődtem.

Nagypénteken délelőtt 11 óraker a plébánia
templomba mentem és végig hallgattam egy né-
met prédikációt. Kissé elcsodálkoztam rajta, hogy
egy ilyen ünnepnapon Magyarország fővárosának
első templomában németül szónokolnak a ma-
gyar néphez.

Mult kedden pedig a német színházban jár-
tam meg. Meixnert voltam nézni, a bécsi Burg
kitűnő művészt. Jegyet váltok s ime a pénztáros
magyarul beszél; átadom felöltömet a ruhatáros-
nak, az is magyarul társalog; kikent bajuszos ma-
gyar ember vezet a zártszékhez s magyarul kínál
szinlapot. Körülnézek s ime mindenütt magyar
főírás s csak alatta, kis betűvel a német. Egész
este csupán a szinpadról hallottam német szót, a
német színházban.

Haladunk! Magyarosodunk! E boldog tudat
lelkesített, míg . . . oh csak pénteken ne mentem
volna templomba!

Látja, kedves barátom, hogy a magyar em-
bernek Budapesten nem jó vallásosnak lenni! No
de itt mindjárt politizálni kezdek, pedig felfogadtam,
hogy arról hallgatok, mert ha én egyszer elkezdek
politizálni, rendesen úgy járok vele, mint az ó-bu-
dai bakter a fekete kávéval.

Tudja, hogy járt az?

Elmondom, rövid dolog.

Egy ismerősöm minapában jó borra szomju-
hozva, átment Ó-Budára „A z három huszárók-
hoz“ címzett vendéglőbe, (?) mely híres a jó bo-
ráról. Tudom, voltam ott is és sört ittam egész
este. Az én kedves cimborám harmadmagával di-
csérte az urat éjfél utánig. Vigan voltak. Kettő ki-
dőlt, de az én emberem már megszokta vacsora
után a feketét. Neki indult tehát a sötétlő éjszaká-
nak s keresett kávéházat és legalább egy társat,
hogy „ne menjen gyalog“, mint mondani szokás.
Kávéházra akadt, de kávézó társra nem. Keresgél-
és közben beleütközött a bakterbe, ki egy kerítés-
nek támaszkodva . . . hallgatott. Egy gondolat vil-
lant meg az agyában. Barátom karonfogja az éj
gondos örét és megszólítja:

— Adjon isten, bácsi! Jöjjön be vélem oda
a sarokkávéházba, igyunk meg egy feketét.

— Nem mék uram! — feleli az, fejét rázva.

— Ugyan már mért nem jönne? Ne izéljen
no! Hamar felhörpintjük, az alatt csak el nem lop-
ják Mátyás király palotáját.

— Nem mék no!

— De hát mért nem jön?

— Nem kedvelem az fekete kávé!

— Ugyan? És mért nem?

— Mer egész íczaka nem tók tüle
alunnyi!

No hát én így vagyok a politikával.

Tegnap volt az öntöződés napja. Oh! szép
évei az elreptült gyermekkorok, mikor minden vá-
gyam és óhajom belefért egy rózsavizes palaczkba! . . .
most egy rózsavíz tenger sem volna elég kioltani
vágyaim tüzeit.

Mennyire nem illik már ez az ártatlan ön-
tözködés a mai nagyon is megokosodott világhoz.
Épen olyan, mintha egy kiaszott, fogatlan vén roué
viola gyökeret rágicsálna s a kis buba csőr-
gőjével mulatná magát.

A mostani nők legnagyobb részének, miután
megöntöztük őket, adhatnánk egy darabka szap-
pant is, hogy mossák le az arcukról a sok fes-
téket, mely őket annyira elcsufítja.

Ma és egész éven át minden nap a hölgyek
öntözködnek, különösen a férjes nők s ez náluk
nem jelképez egyebet, mint azt, hogy: „Így hin-
tünk mi port a férfiak szemébe!“

Ezért hordok én szemüveget s ajánlom min-
denkinek, önnek is, kedves barátom, csak arra vi-
gyázzon, hogy az üvegje ne legyen olyan sötét,
mint az enyém, a ki vagyok és maradok min-
denkor hive:

GABÁNYI.

IRODALOM.

Az erdélyi muzeum-egylet bölcsélet-, nyelv- és történelemtudomá-
nyi szakosztályának kiadványai. I. kötet 1. füz.

Végre irodalmilag is jelt adott életéről a cim-
ben jelzett szakosztály. A napilapok rokonszenvenvel fo-
gadták annak idejében e szakosztály alakulását s e ro-
konszenvre a jelen füzettel adatik válasz. Első cikk
benne: „Az investitura kérdése a pápaság és császárság
első küzdelmében. Irta dr. Mika Sándor, egyet.
magántanár. 2-ik: Észrevételek Bánk-bán jelleméről a
Katona József tragoediájában, Ferenczi Zoltán egyet.
magán tanártól. — Végül következik a szakosztályi Ér-
tesítő.“ — E füzet, csinos kiállításban, Stein János
nyomdájából került ki s a szakosztály büszke lehet tar-
talmára. Mi azonban ez alkalommal csak dr. Mika Sán-
dor értekezésének főbb vonásait kívánjuk feltüntetni.
Forrástanulmány alapján jött létre e dolgozat s épen ez
az, a mit irodalmunkban, különösen a világtörténelem
mezején, igen-igen meg kell becsülnünk. Szerzőnk e
sokszor kidolgozott kérdésben főleg azt tünteti ki, hogy
az investitura kérdése a pápaság és császárság első küz-
delmében, alárendelt kérdés volt s VII. Gergely pápa
csak eszköznek tekinté magasabb rendű célja — az
egyházi főhatalom egyetemes uralmának — kivívásában.
Nem kap mindjárt bele a dolog tárgyalásába, hanem
rövid s könnyen áttekinthető bevezetésben adja elé a
pápaság befolyásának gyarodását a népvándorlás ide-
jén, s azt, hogy a hűbérrendszer mikép vonta kötelé-
kébe, tette világiassá s egyúttal a világi hatalommal
alárendeltjévé a pápaságot, miből természetesen követ-
kezett az investitura, azaz a papoknak világi fejedel-
mek által való beigtatása egyházi méltóságukba. Meg-
kezdődött ugyan az irodalmi harc, Florus lyoni pap
által a fejedelmi beavatkozás ellen, még N. Károly utó-
da, Jámber Lajos alatt, de a hűbéri kötelek sokkal
erősebbek voltak, semhogy ily könnyűszerrel lehetett
volna segíteni a bajon. Hathatósabb mozgalom indult ki
ez irányban a XI. sz. közepén a híres Cluny kolostor-
ból, melynek célja volt a klastromok, illetőleg az egy-
ház függetlenítése a világi hatalomtól. — Közben legyen
mondva, e kérdést is szerzőnk világította meg, eddig
nem hangoztatott s nem méltányolt szempontokból a
Budapesti Szemle mult évi folyamában. — E mozgalom
reform-mozgalom vala, mert míg egyfelől a pápaság er-

kölcsi életének javítására, másfelől az egyháznak már említett függetlenítésére irányult. Ezek elbeszélése után tér dr. Mika ur VII. Gergely pápa törekvéseinek előadására, kiemelve, hogy szemei előtt a szent szék mindehatóságának megalapítása lebegett. „A pápa a keresztény világ első hatalmassága, ki, mint szent Péter utóda nemcsak az egyház ügyeiben intézkedik korlátlanul, hanem belátása és tetszése szerint rendelkezik a királyi koronák fölött is. Egyedül a római pápa élhet az universalis címekkel; egyedül ő viselhet császári jelvényeket s míg ő minden ítéletet megsemmisíthet, az ővé ellen nincs fellebbezés.”

Oly nagy volt e követelés, hogy magok a reformpárt hívei sem merték habozás nélkül követni a nagy pápa lépteit, de míg ő élt, e habozás nem nyilvánult ellenszegülésben.

A nagy küzdelemben, melyet VII. Gergely és IV. Henrik egymással vívtak, sem a pápa, sem a császár részéről nincs említés az investitúráról. Tehát nem ez volt a vita tárgya. A pápa feltétlen hódolatot s engedelmisséget követelt a német királytól. Ez gyújtotta lángra a harcz tüzet. Különbön Európa más országait sem foglalkoztatta ez időben az investitúra kérdése, sőt nem is tudtak róla, hogy VII. Gergely erre vonatkozó rendeletet adott ki. — Az investitúra kérdése alárendelt szerepet játszik még II. Orbán alatt is, de előtérbe lép II. Parchalis alatt, ki 1099. aug. 13-án választott meg pápának s nem örökölvén elődei magas ambícióját, nem követelt az új német királytól feltétlen hódolatot és hűségsköt, de a nagy küzdelem vitatárnyának ezen eddig nagyon is háttérbe szorított pontjához a mély meggyőződés egész hevével ragaszkodott. V. Henrik német király és császár egész uralkodása alatt 1106—1125-ig az investitúra foglalkoztatja a feleket s minthogy a worms concordatum által ez a kérdés szabályoztatott: az egész küzdelem úgy tekintetett, mint-ha az investitúra feletti vita okozta volna az egészet.

Ime ezek főbb vonásai eme kitűnő értekezésnek, melyet minden érdeklődő figyelmébe a legmelegebben ajánlhatunk.

DR. TÖRÖK ISTVÁN.

KÜLÖNFÉLEK.

Kolozsvárt, 1884. április 19.

— HEGEDŰS ISTVÁN, lapunk főmunkatársának két drámai költeménye került színre pénteken este színpadunkon. Címeik: „A költő leánya” és „Éjféli párbaj.” Szerző sokkal közelebb áll lapunkhoz, mint-hogy e két darabról külön véleményt kockáztathatnánk s így jövő számunkban a helybeli sajtó bírálatát fogjuk összegezni.

— A JUTALOM-JÁTÉKOK most színházunknál napirenden vannak. Szerdán Lubinszky Ödönnek volt jutalomjátéka és egyuttal a Lubinszky-párnak búcsufellépte. „Bukow, a székelyek hóhéra” került színre, még pedig ezuttal színpadunkon kilenczedikszor, s így sokkal ismeretesebb közönségünk előtt, minthogy szükség volna, a bővebb referendára; csak ép azt említjük meg, hogy a Szacsvai szerepét a jutalmazott játszta, a Gabányi szerepét pedig ifj. Szilágyi próbálkozott meg. — Csütörtökön „A corneillei harangok” operetét adták elő, Réthy Laura jutalomjátéka gyanánt. Réthy Laura Serpolettet játszta pajzán élénkséggel, dalait pedig a közönség többször megújraza. Az előadás érdekességét emelte az is, hogy Kőnczöl Etel asszony és Mihálovics Pál vidéki tenorista a jutalmazott iránti szíveségből szerepeltek, az előbbi Ger-

maine, az utóbbi Sean Grenicheux szerepében léptek föl.

— AZ ERDÉLYRÉSZI REF. TANÁROK értekezletét csütörtökön tartották meg a helybeli ref. főtanoda tanácstermében. Tizenharmadszor gyűlnek össze a 6 erdélyrészi ref. főtanoda tanári képviselői, hogy iskolai-kérdések felett tanácskozzanak. Az ülést Hegedűs István egy jegyzőkönyvre vétetni határozott beszéddel nyitotta meg. Az elnöki megnyitó után a jegyzők nevezettek ki dr. Csernátoni Gyula és Szathmári Ákos személyében. Az ezután következett keblügyek elintézése után dr. Török István tartott egy általános tetszessel fogadott felolvasást a helybeli ref. főtanoda XVIII. századbeli történetéről. A délelőtti ülést Geréb Márton felolvasása zárta be, érdekes statisztikai adatokban ismertetvén a kolozsvári ref. főtanoda szellemi és anyagi viszonyait. Az értekezlet után a tanárok testületileg tisztogtek br. Bánffy Albert, az erd. ev. ref. egyházkerület-érdemes főgondnokánál és Nagy Péter ref. püspöknél; az üdvözlő beszédet az előbbinél Bihari Sándor tanár, az utóbbinál pedig Gáspár János tanfelügyelő tartotta. E tisztelgések után kedélyes bankettra gyűltek össze a tanárok, honnan természetesen a szellemes pohárköszöntők sem hiányoztak.

— A KOLOZSVÁRI SZÉPÍTŐ-EGYELET javára közlebről hangversenyt rendeznek, mely az előjelekből ítélve, kitűnő sikernek néz elébe. A buzgó rendezőség városunk három kiváló műkedvelőjét nyerte meg a működésre, ugymint: Balogh Györgyné urasszonyt, Groisz Helén k. a. és br. Bánffy György urat. Hegedűs István, lapunk főmunkatársa pedig egy alkalmi költeményét fogja elszavalni.

— KÖVÁRI LÁSZLÓ, jeles történészünknek, kit nem rég választott meg az akadémia t. tagjává, egy érdekes munkáját adta ki az akadémia könyvkereskedésére. A mű címe „Az életbiztosítás rendszere.” Szerző a bevezető részen kívül munkáját négy szakaszra osztotta, ugymint: Történelmi rész; Az életbiztosítás és az állam; A kockázat és a díj; A tőke és a járadék biztosítás. A könyv ára 2 frt 50 kr.

— A TRÓNÖRÖKÖS fenséges nejével együtt közlebről indult el keleti útjára. Budapestén átutazások alkalmával az indóház perronján Szapári István gr. főispán, Thaisz Elek főkapitány, Hieronymi vasuti vezérigazgató, Littmann állomásfőnök stb. fogadták. A sajtó egyik képviselőjét Futtaky Gyula urat a Bud. Korr. szerkesztőjét az a kitüntetés érte, hogy a trónörökös felhívatta szalonkocsijába, hol vele egy néhány, perczig társalgott. A trónörökös-pár csütörtökön, 17-én érkezik Konstantinápolyba, hol eddigi megállapodás szerint körülbelül öt napot fognak tölteni. Kedden, f. hó 29-én, már ismét Budapestén lesznek, a midőn az ötvösmű-kiállítás is megszemeződik.

— KOLOZSVÁR NÉPOKTATÁSÜGYÉNEK ÁLLAPOTA az 1882²/₃-ik tanévben. A 28,352 lakóst számláló Lolozsvárnak 25 iskolája van. Tanköteles gyermek van 6—12 éves 2619. 13—15 éves: 1250. Összesen = 3869. Ezek közül elemi iskolába jár 1129 fiu, 911 leány, összesen 2040. Ismétlő iskolába jár: 536 fiu, 50 leány, összesen = 587. Felső nép-és polgári iskolába jár: 194 fiu, 56 leány, összesen = 290. Magán intézetbe jár: 120 leány, összesen 120. Középtanodába járó tanköteles 383 fiu. Összesen = 383. Az iskolába járók főösszege 3420. Iskolába nem járó 106 fiu, 343 leány, össz. 449. Az iskolába járók vallásra nézve: r. k. 1446, g. kath. 259, gör. keleti 34, helvét hitv. 1072, ágostai 171, unitárius 169. Mózes vallású 269, összesen = 3420. Nyelvre nézve: magyar 2974, német 132, román 312, cseh 2, összesen = 3420. Az iskolák növendékei közül iskolába jár télen, nyáron: 2919, csak télen: 501. Tankönyve volt 3113 tanulóknak, nem volt 307-nek. Az iskolából kilépett 12 éves tankötelesek közül csak olvasni tanult = 0. Irni és olvasni tudott 352. — Tanító van: 69, és bejáró óradó 52. A 69 tanító közül képesített: 59, nem képesített 10; rendes tanító 56, segéd 13. Az iskolák közül saját házában volt 18, bérházban 7. Az iskola épülethez tartozott 22 tanítói lakás, 5 faiskola, 16 kert, 18 testgyakorló tér. A tantermek száma 69. Az iskolák évi jövedelme készpénzben 74217 frt; terményekben pénzértékre véve 3760 forint. Összesen = 77977 frt. E jövedelem származik: ingatlan vagyomból, melynek értéke 47450 frt, jövedelme: 1836 frt; tőkepénzből, melynek összege 1825 frt, kamatja: 91 frt; tandíjból: 19558 frt, állami segélyből 14445 frt. Közsé-

gi segélyből: 25153 frt, egyházi segélyből: 11506 frt, egyéb forrásból: 5388 frt. Összesen = 77977. Az iskolák évi kiadása: a rendes tanítók javadalma: 45849 frt, a segédeké (és óradóké) 11686 frt. Fűtés, tisztogatás és kisebb javításokra fordított: 5582 frt, tantermek felszerelésére: 3135 frt, szegény gyermekek segélyezésére: 632 frt, vegyes kisebb szükségletre: 1974 frt, tőkésítés, vásárlás, vagy építkezésekre: 9840 frt. Összesen: 77977 forint.

— ELLINGER JÓZSEF, a magyar színművészet egyik kitűnő tenoristája, a magyarországi nagyobb vidéki városokban körutat szándékszik tenni, hangversenyek rendezése végett.

— DE LAUVEN ADOLF, francia drámaíró a napokban halt meg Párisban. Termékenységgben a németek Kotzebuejének, vagy a mi Szigligetinknek méltó társa volt, mert színműveinek száma megközelíti a 150-et. — 1847-ben a becsületrend keresztjével díszítettett fel, 1862-ben pedig az Opera lomigne igazgatója lett.

— SZINDARAB HORATIUSRÓL. Románia legnagyobb költője Alexandri Vazul színművet írt a nagy római költőről a következő címmel: Blandusia forrása. A darab rendkívüli lelkesedéssel adatott elő a bukaresti színházban s a következő nemzeti enunciacióval végződik: Horatius: Legyetek szabadok a rómaiak szokása szerint! A világ a tiétek! Getta (az egyik szereplő): És te a világé... A mű igazi címe ez lehetne: Horatius utolsó szerelme.

— GAMBETTA EMLÉKSZOBRÁT f. hó 14-én leplezték le Lahorsban. Az általános tetszessel fogadott emlékbeszédet Ferry miniszterelnök tartotta. Gambetta emléke — mondá többek közt az említett szónok — soha sem fog elenyészni, mert a haza nagy szenvedéseivel van összekapcsolva, s a történelem páratlan ítélete nagyságát csak növelheti. Azt, a mit ő tett, csak a leglángolóbb hazafiai lelkesedés teheti. Szünetéyle a Franciaország iránt való szeretet volt. Franciaország érdekében ő tizenkét év alatt több tevékenységet, több ekesszólást fejtett ki és több szolgálatot tett, mint a mennyit más egy hosszú életen át tehet. A haza és Gambetta neve jövőben is elválaszthatatlanok lesznek, s midőn ma Gambetta emléke iránt hódolatunkat ünneplésen kifejezzük, nem a hazát dicsőítjük-e ezzel is? Campenon hadügyminiszter beszédében kiemelte, hogy ő a hadsereg nevében fejezi ki hódolatát Gambetta iránt, ki a honvédelmet szervezte és soha sem esett kétségbe, mi a hazánk üdvére szolgált. Franciaország iránt való szeretete korán megtanította őt, hogy valamely nemzet csak úgy válhatik tényezővé a világon, ha erős és mindenkor kész mások jogait elismerni, de kész egyszersmind utolsó csöpp vérért is kiontani nemzetiségi öröksége és becsülete védelmében. A hadsereg soha sem fogja elfelejteni azt a szerepet, melyet Gambetta vitt, kinek szava Franciaország szava volt, mely a francziák emlékében örökké élni fog és meg fogja tanítani őket arra, hogy hazájukat halálig szeressék. — Campenon beszéde szintén nagy tetszessel fogadtattott. A lakomán Ferry miniszterelnök a köztársasági párt egységére ürité poharát.

— EMINESCU román költő, ki nem régiben megörült volt, Itáliában tett szórakozó utazása után meggyógyulva tért vissza Bukarestbe.

— PARMENTIR TÁBORNOK egy rendkívüli érdekes munkát adott ki legközelebb Párisban „Vocabulaire magyar-français” czim alatt. A tudományos mű 1882. augusztus 20-án mutatattott be egy francia földrajzi társaság Rochelleben tartott congressusán. A munka ismerteti a magyar földrajzi, topographiai neveket, valamint a helynevek alakításában legtöbbször előforduló magyar szavakat.

Tartalom: A társadalom osztályai. Réthy Lajos. — Az utolsó Bobori leány. Petelei István. — Őszinto szó. Medgyes Lajos. — Két fiu. Gabányi. — Dalok. Kolozsvári Atadár — Szinte feláldozták. Sámi Lászlóné. — Reliquiák. Gr. Kemény József levelei Nagy Ajtai Kovács Istvánhoz. — Pesti posta. Gabányi. — Irodalom. Dr. Török István. — Különlék. — Tárca: Lugossy Józsefről. Reminiscentiák. Dr. Dengi János.